

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO**

Seduta tal-11 ta' Mejju, 2004

Citazzjoni Numru. 1921/1996/1

Formosa & Camilleri Ltd bħala aġenti Malta tas-
soċjetà estera ***Guardian Royal Exchange Assurance***
p.l.c. proprio u kif surrogata fid-drittijiet ta' l-assikurat
tagħha s-soċjetà ***Michael Attard Limited***

Versus

Sea Malta Company Ltd u ***The Cargo Handling
Company Ltd***

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi, li hija soċjetà assikuratriċi, qiegħda tfittex li tiegħu mingħand il-konvenuti spejjeż li ħallset lill-assikurat tagħha għall-ħsara li saritlu mill-konvenuti.

IC-ĊITAZZJONI

lċ-ċitazzjoni tgħid illi s-soċjetà *Michael Attard Limited* kienet daħħlet f'Malta fuq il-bastiment *Pinto* mija u tliet (103) vetturi tal-marka *Peugeot*. Dawn kienu konsenjati lill-importatriċi bi ħsara u nuqqasijiet. Billi l-vetturi kienu assikurati mas-soċjetà attriċi, din ħallset, għan-nuqqas u

għall-ħsarat li ġarrab l-importatur, is-somma ta' tliet mija u wieħed u tmenin lira u tmienja u erbgħin ċenteżmu (Lm381.48), u sitta u ħamsin lira (Lm56) *survey fees*, b'kollox erba mija u sebgħa u tletin lira u tmienja u erbgħin ċenteżmu (Lm437.48).

Billi qiegħda tgħid li l-konvenuti, jew xi ħadd minnhom, jaħtu għal dan it-telf, is-soċjetà attriċi fetħet din il-kawża u qiegħda titlob illi l-qorti:

1. tgħid li l-konvenuti għandhom iwiegħbu, jew tgħid min minnhom għandu jwiegħeb, għan-nuqqas u għall-ħsarat;
2. tillikwida d-danni fis-somma ta' erba mija u sebgħa u tletin lira u tmienja u erbgħin ċenteżmu (Lm437.48); u
3. tikkundanna lill-konvenuti, jew tikkundanna lil min minnhom jaħti, iħallsu s-somma ta' erba mija u sebgħa u tletin lira u tmienja u erbgħin ċenteżmu (Lm437.48) imfissra fuq, bl-imgħax minn dak in-nhar li kienet notifikata ċ-ċitazzjoni.

Talbet ukoll l-ispejjeż tal-kawża.

L-EĊĊEZZJONIJIET

Is-soċjetà konvenuta *The Cargo Handling Company Limited* ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. il-vetturi tnizzlu bil-ħsara minn fuq il-bastiment, kif jidher mit-*tally sheets*;
2. is-soċjetà *The Cargo Handling Company Limited* ma għandhiex twiegħeb għall-ħsarat u għan-nuqqas, taħt ir-regolament numru 86 tar-Regolamenti ta' l-1966 dwar il-Portijiet;
3. għandha tiġi esebita l-polza ta' assikurazzjoni u ssir ukoll prova tal-ħlas lill-assikurat;
4. trid issir prova tas-somma ta' erba mija u sebgħa u tletin lira u tmienja u erbgħin ċenteżmu (Lm437.48) bħala danni;
5. *survey fees* ma humiex dovuti għax is-soċjetà attriċi ma kinitx surrogata f'dawn id-drittijiet;
6. ir-regolament 70 tar-Regolamenti ta' l-1966 dwar il-Portijiet jeħles lis-soċjetà minn kull responsabbiltà;
7. ir-regolament 90 u l-iskeda 13 tar-Regolamenti ta' l-1966 dwar il-Portijiet ukoll jeħilsu lis-soċjetà minn kull responsabbiltà;
8. ebda mgħax ma hu dovut għax is-soċjetà konvenuta ma kinitx imsejña biex tħallas somma determinata u għax is-soċjetà attriċi ma kinitx surrogata fl-imgħaxijiet, u dan

meta tqis illi s-soċjetà eċċipjenti ma għandha ebda relazzjoni mas-soċjetà attriċi ħlief permezz tal-polza; u 9. it-talbiet tas-soċjetà attriċi għandhom ikunu miċhuda bl-ispejjeż.

Is-soċjetà konvenuta l-oħra, *Sea Malta Company Limited*, ressqet dawn l-eċċezzjonijiet:

1. hija meħlusa taħt klawsoli ta' esoneru: “*unprotected motor cars — ship not responsible for damages and accessories*” u “*vessel not responsible for accessories and/or other goods left inside vehicles nor any interior damage to upholstery, fittings or accessories*”; u
2. id-danni mitluba ma jirriżultawx mit-*tally sheets*.

IL-FATTI TAL-KAŻ

Il-fatti ta' dan il-każ graw hekk: is-soċjetà *Michael Attard Limited* daħħlet f'Malta wieħed u sittin (61) vettura tal-marka *Peugeot* fuq il-bastiment *Pinto* tas-soċjetà konvenuta *Sea Malta Company Limited*. Il-polza tal-kariku turi li l-vetturi tgħabbew “*clean on board*” u bħala “*new vehicles in good starting condition*”¹.

Meta l-vetturi twasslu Malta u tniżżlu minn fuq il-bastiment fil-25 ta' Lulju 1995, sar *tally* u nstab li waħda minnhom, li kellha n-numru *tax-chassis* 5120387, kellha tagħtin fil-bieba ta' wara *tax-xellug* u fil-bibien tal-*lemin*². Il-vetturi, wara li tniżżlu minn fuq il-bastiment, ittieħdu f'idejn is-soċjetà konvenuta *The Cargo Handling Company Limited* u, dak in-nhar stess, *i.e.* fil-25 ta' Lulju 1995, sar *survey* fuqhom qabel ma ngħataw lill-importatriċi. Dan is-*survey* sar minn Mark Micallef, *surveyor* mas-soċjetà assikuratriċi attriċi, flimkien ma' John Falzon impjegat, ukoll bħala *surveyor*, ma' l-importatriċi. Dawn sabu l-ħsarat u n-nuqqasijiet li huma murija fuq il-*gate pass-out*³. Wara li l-vetturi ttieħdu mis-soċjetà importatriċi, saru t-tiswijiet meħtieġa li ġew jiswew tliet mija u wieħed u tmenin lira u tmienja u erbgħin ċenteżmu (Lm381.48). Is-soċjetà attriċi, bħala assikuratriċi, għamlet tajjeb għal dawn il-ħsarat, u ħallset ukoll sitta u ħamsin lira (Lm56) għas-*survey*. Wara

¹ Ara dok. B, *fol.* 7.

² Ara *tally sheet* n° 80971, *fol.* 25.

³ Dok. I, *fol.* 16.

li rċeviet il-ħlas, is-soċjetà importatriċi issurrogat lis-soċjetà attriċi fid-drittijiet tagħha⁴.

KONSIDERAZZJONIJIET TAL-QORTI

Ix-xhieda, mela, turi li l-vetturi tgħabbew bla ħsara fuq il-bastiment, niżlu minn fuq il-bastiment bla ħsara ħlief illi vettura minnhom kellha tagħtin fuq tliet bibien, u bejn il-waqt li niżlu minn fuq il-bastiment u l-waqt meta, dak in-nhar stess, ingħataw lill-importatur, sarulhom il-ħsarat u n-nuqqasijiet l-oħra kollha li jidhru fuq il-*gate pass-out*, li iżda huma anqas mill-ħsarat li jirriżultaw mill-*invoice* ta' l-importatriċi⁵. Fil-fatt is-soċjetà attriċi fin-nota tagħha ta' l-1 t'Ottubru 2003 qiegħda tnaqqas it-talba kontra l-eċċipjent għas-somma ta' tliet mija u sitta u sebgħin lira u tmienja u sebgħin ċenteżmu (Lm376.78).

L-eċċezzjonijiet ta' *The Cargo Handling Company Limited*

Dawn il-ħsarat u nuqqasijiet l-oħra li jirriżultaw mill-*gate pass-out* graw wara li l-vetturi tniżżlu minn fuq il-bastiment iżda qabel ma ngħataw lill-importatur għax is-*surveyors* rawhom fuq il-moll stess. Dan ifisser li l-ħsara u n-nuqqasijiet graw waqt li l-vetturi kienu f'idejn is-soċjetà *The Cargo Handling Company Limited* u jfisser ukoll li din naqset mill-obbligazzjoni kuntrattwali tagħha li tħares sew il-vetturi waqt li dawn kienu fdati fil-kustodja tagħha: ladarba *The Cargo Handling Company Limited* ma għamlitx dak li kien meħtieġ biex tħares ħwejjeġ ħaddieħor fdati f'idejha, għandha twieġeb għal dan in-nuqqas, iżda, naturalment, għandha twieġeb biss għan-nuqqasijiet u għall-ħsara li graw waqt li l-vetturi kienu f'idejha u mhux waqt li kienu f'idejn ħaddieħor. Għalhekk, l-ewwel eċċezzjoni għandha tiftehem fis-sens biss li *The Cargo Handling Company Limited* ma tweġibx għall-ħsarat li saru waqt li l-vetturi kienu fuq il-bastiment u li ma jirriżultawx mill-*gate pass-out*.

The Cargo Handling Company Limited qiegħda tistrieħ, fit-tieni eċċezzjoni tagħha, fuq ir-regolament 86 tar-Regolamenti dwar il-Portijiet dwar pakki difettużi. Dan ir-regolament, iżda, ma jgħoddx għall-każ tallum, għax kull vettura hija *unit* għaliha, u ma titqiesx parti minn

⁴ Dok. H, fol. 15.

⁵ Fol. 6.

merkanzija li waslet flimkien ma' oħra f'pakkett wieħed. It-tieni eċċezzjoni wkoll hija miċhuda.

It-tielet eċċezzjoni trid li tkun esebita kopja tal-polza ta' assikurazzjoni li taħtha sar il-ħlas mill-attriċi lill-assikurata tagħha, u trid ukoll prova tal-ħlas mis-soċjetà attriċi lill-importatur tagħha.

Il-polza ta' assikurazzjoni hija kuntratt bejn l-assikuratur u l-assikurat, u ma tinteressax lil terzi. Kull ma jinteressa lill-konvenuti hu li l-attriċi ħallset lill-assikurata u kienet surrogata fid-drittijiet tagħha. Din il-prova saret bis-*subrogation form*⁶ li biha l-importatriċi stqarret li qiegħda tircievi ħlas mingħand is-soċjetà attriċi, u għalhekk issurrogatha fid-drittijiet tagħha.

It-tielet eċċezzjoni hija għalhekk miċhuda.

Ir-raba' eċċezzjoni trid prova dwar il-*quantum* tad-danni. Din il-prova saret bix-xhieda taż-żewġ *surveyors*⁷ u bl-*invoice* ta' l-importatriċi⁸, ħlief illi, mill-*invoice*, għandhom jitnaqqsu l-ħsarat li ma twegibx għalihom l-eċċipjenti.

Il-ħames eċċezzjoni hija dwar *survey fees*; is-soċjetà konvenuta qiegħda tgħid li ma għandhiex tħallas għal *survey fees* għax ma kinitx surrogata fid-dritt għall-ħlas ta' dawn il-*fees*.

Is-*survey fees* kienu spiża meħtieġa biex issir likwidazzjoni tad-danni, u kienu spiża li saret meħtieġa għax kien hemm il-ħsara; huma spiża li kienet issir ukoll li kieku l-merkanzija ma kinitx assikurata, u ma hix xi spiża żejda minħabba l-assikurazzjoni. Għalhekk, min iwieġeb għall-ħsara għandu jwieġeb ukoll għall-konsegwenzi kollha tagħha, fosthom l-ispejjeż biex saret *survey*.

Madankollu, sewwa tgħid l-eċċipjenti fin-nota ta' eċċezzjonijiet tagħha illi s-somma ta' sitta u ħamsin lira (Lm56) għas-*survey* hija wisq meta tqis illi kien hemm tmien (8) karrozzi bil-ħsara u nuqqasijiet. Il-qorti għalhekk tillikwida l-kumpens għas-*survey* fis-somma ta' tnejn u tletin lira (Lm32).

Il-qorti hekk tiddisponi mill-ħames eċċezzjoni.

Is-sitt u s-seba' eċċezzjonijiet huma mibnija fuq ir-regolamenti 70 u 90 tar-Regolamenti dwar il-Portijiet.

⁶ Dok. H, fol. 15.

⁷ Foll. 42 et seqq.

⁸ Fol. 6.

Dawn ir-regolamenti, iżda, ma jeħilsux lill-konvenuta mir-responsabbiltà għall-ħsara u għan-nuqqasijiet: ir-regolament 70 igħid biss kif għandhom jinħarġu r-riċevuti iżda ma jgħid xejn dwar ħelsien minn responsabbiltà, waqt li r-regolament 90 igħid li l-merkanzija tinħażen *in the open and always at the sole risk of the owner*. Dan ir-regolament, iżda, jolqot biss ir-relazzjonijiet bejn l-awtoritajiet u l-importatur, u mhux ir-relazzjonijiet bejn *The Cargo Handling Company Limited* u l-importatur⁹, li huma ta' natura kuntrattwali. Is-sitt u s-seba' eċċezzjonijiet huma, għalhekk, miċħuda.

It-tmien eċċezzjoni tgħid illi l-konvenuta ma għandhiex tħallas l-imgħaxijiet.

Dwar l-imgħax, il-qorti ma tarax għala min jikkontesta talba għalkemm jaħti għall-ħsara, u għalhekk iżomm f'idejh sakemm iddum il-kawża flus li jmissu lil ħaddieħor, għandu jkun stmat aħjar minn min jistqarr il-ħtija tiegħu u jħallas mill-ewwel. Min jieħu r-riskju li jikkontesta kawża, u għalhekk itawwal iż-żmien tal-ħlas, għandu jwieġeb għall-konsegwenzi kollha tad-dewmien.

L-eċċezzjoni dwar l-imgħax hija għalhekk miċħuda.

L-eċċezzjonijiet ta' *Sea Malta Company Limited*

Fin-nota tagħha ta' l-1 t'Ottubru 2003 is-soċjetà attriċi irrinunzjat għat-talbiet kontra s-soċjetà konvenuta l-oħra *Sea Malta Company Limited* u għalhekk ma hux meħtieġ illi nqisu l-eċċezzjonijiet ta' din.

Il-qorti għalhekk tidisponi mit-talbiet tas-soċjetà attriċi u mill-eċċezzjonijiet tal-konvenuti billi tgħid li s-soċjetà *The Cargo Handling Company Limited* għandha tagħmel tajjeb għal danni ta' tliet mija u sitta u sebgħin lira u tmienja u sebgħin ċenteżmu (Lm376.78) minħabba l-ħsarat u n-nuqqasijiet, u tnejn u tletin lira (Lm32) għas-*survey*, b'kollox erba' mija u tmien liri u tmienja u sebgħin ċenteżmu (Lm408.78), u għalhekk tikkundanna lil din is-soċjetà tħallas lis-soċjetà attriċi din is-somma, flimkien ma' l-imgħax skond it-talba; tiċhad it-talbiet magħmula kontra s-soċjetà *Sea Malta Company Limited*.

L-ispejjeż ta' *Sea Malta Company Limited* għandha tħallashom is-soċjetà attriċi; l-ispejjeż l-oħrajn kollha tal-

⁹ Ara *Joseph Felice Pace nomine versus Godwin Abela nomine*, Qorti tal-Kummer', 2 ta' Mejju 1989, Vol. LXXIII.IV.948.

Kopja Informali ta' Sentenza

kawża għandha tħallashom *The Cargo Handling Company Limited*.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----